Il-Poeta Nazzjonali *u San Pawl il-Baħar*

Miġbur minn **Keith Muscat**

Dun Karm Psaila (1871-1961)

San Pawl il-Baħar sa minn żmien imbiegħed kien jiġbed bosta nies lejh, sabiex iqattgħu fil-bajja pittoreska tiegħu, ix-xhur tas-sajf. Il-villeġġjanti kienu jagħmlu r-raħal żgħir u pittoresk tagħna sabiex jaħarbu xi ftit mill-qilla tax-xemx u jgħumu fil-baħar ċar daqs il-kristall. Għall-ħabta tas-sena 1931, Dun Karm Psaila kien beda jinżel San Pawl il-Baħar fis-sajf u jqatta' xi jiem fil-kunvent tal-patrijiet. Wara sab residenza għas-sajf li kienet numru 12, Triq San Pawl. Filgħaxija kien jiltaqa' mal-ħbieb fil-parapett ta' quddiem id-dar imsemmija. L-ewwel ħjiel ta' dan iż-żmien li qatta' f'San Pawl il-Baħar insibuh fil-poeżija *It-Tfajla tar-Raba'* – Tifkiriet ta' San Pawl il-Baħar u nħawi oħra, li kienet imxandra f'*Il-Ħabib*.

Fis-sajf ta' l-1932, Dun Karm kiteb l-ewwel taqsima ta' *Otia Aestiva*, waħda mill-ftit poeżiji awtobijografiċi li ħallielna l-poeta. Huwa ħallielna f'din il-poeżija deskrizzjoni kemm tad-dar li fiha kien jgħammar, kif ukoll ta' San Pawl il-Baħar. Meta naqraw din il-poeżija llum, naraw id-differenza u l-iżvilupp li sar fir-raħal tagħna u ninsab ċert li *Otia Aestiva* tqanqal ħafna memorji u nostalġija lill-anzjani li għadhom jiftakru kif kien dan ir-raħal fil-passat mhux daqstant imbiegħed.

Wara xi snin f'San Pawl il-Baħar huwa mar iqatta' l-jiem tal-villeġġjatura f'post numru 26, Triq Spinola, San Ġiljan. Hawn huwa kiteb it-tieni parti ta' *Otia Aestiva* – Tifkiriet ta' San Ġiljan, li kienet ippubblikata fl-1939. Fatt kurjuż fit-tieni parti tal-poeżija huma r-raġunijiet li l-poeta jagħti, fuq il-fatti li ġegħluh jitlaq minn San Pawl il-Baħar. L-ewwel minn dawn ir-raġunijiet kienet il-mewt ħesrem ta' tifla ta' għaxar xhur, Marija Galea Suchet, li kienet toqgħod ħdejh, u li mietet fi żmien xahar f'*gastro enterite*. Fit-28 ta' Awissu 1932, hu kitbilha poeżija *Lil Marija*. It-tieni raġuni li l-poeta jsemmi hi *ġrajjiet oħra mingħajr xerqa* u jkompli jispjega *l-imġiba u l-kliem bla ħajr ta' nies li ma kont qatt tistennieha mingħandhom*. Jingħad li xi nies kienu jzekzku fuq il-fatt li flimkien miegħu kienet tgħix Ġannina Psaila, li kienet in-neputija u l-qaddejja tiegħu.

Otia Aestiva
L-Ewwel Taqsima
(Sa nofsinhar – Tifkiriet ta' San Pawl il-Baħar)

Żewġ kmamar imdawlin, bitħa xemxija,
Loġġa quddiem il-bieb, nitfa ta' kċina,
Għamara bla tlellix u bjankerija
Nadifa, iżda mingħajr tiftix ta' żina,
Din id-dar tiegħi ġo San Pawl il-Baħar,
Li ma ġġegħelnix la nisthi u la niftaħar.

Tgħaddi t-triq quddiemi żurżiqija,
U tilwi li taħbilek it-truf tagħha,
Iħaddru mal-lemin siġra dellija
Fejn tgħanni l-fewġa u xi bufula magħha,
In-naħa tax-xellug siġra tat-tamar
Issul bħal ħolma meta jiddi l-qamar.

Ftit 'l isfel minni, fuq il-blat sewdieni,
Tasal il-mewġa u dlonk titħaddet miegħu,
U l-kelma tagħha minn filgħodu kmieni
Ma tehdiex sa mal-lejl jitfa' d-dell tiegħu
X'jgħidu ma nafx, naf biss li din ix-xejra
Ili naraha s-snin, u għadha sejra.

Hawnhekk ma' tlugħ ix-xemx tara jinġabru,
Bil-kavetti tal-ħut qatgħa xerrejja,
Kull wieħed minnhom donnu f'xifer sabru,
Jgħarrex fil-bogħod jekk hemmx xi dgħajsa ġejja.
Oħrajn bla ħsieb ta' xejn jersqu w isellmu,
U fuq xi ħwejjeġ ħfief jaqbdu jitkellmu.

Passejn lil hinn, fil-kenn ta' menqa ċkejkna,
Jitbandlu ħelu ħelu fuq il-mewġ,
Xi kajjikki tas-sajd li jafu, msejkna!
Tax-xtiewi l-qilla, bħalma jafu l-fewġa
Mejta tas-sajf, jitbandlu u jistennew
Is-siegħa li joħorġu minn hemm ġew.

Ftit lil hinn iżjed, b'xi siġra quddiemha,
Daqsxejn ta' knisja ssamma' l-leħen tagħha,
Knisja qadima, Wignacourt mar qiemha
Knisja weħidha, bl-ebda dar tmiss magħha,
Lil hinn iżjed xi blat u raba' fqir,
Imbagħad il-baħar, ikħal daqs in-nir.

Fl-eħrex qatgħa tas-sajf, meta bla ħniena
Tisreġ ix-xemx minn sema bla ħajbura
u ġo l-ibliet il-ħajja ssir għażżiena,
U jmutu fir-raba' kull tnikkir ta' ħdura,
F'din id-dar ċkejkna niġi nserraħ ħsiebi,
Bogħod mill-għajdut tan-nies u bogħod minn ħbiebi.

U nitħenna filgħodu, meta ħamra
Tixref ix-xemx u tbusli d-dar fuq ġbina,
Niftaħ it-tieqa u dlonk tixgħel il-kamra
Fejn norqod jien b'dik id-dija ħanina,
Tasal friska fuq wiċċi l-ewwel fewġa,
Bit-tislima tas-siġar u tal-mewġa.

Bikri hawnhekk jibda t-tgeġwiġ tal-ħajja,
U jehrek 'l hawn u 'l hinn xi leħen jidwi,
Xbejbiet indaf bil-mogħoż iddur mal-plajja,
U bil-fies fuq spallejh jagħnet xi bidwi,
Qanpeina ċkejkna tħabbar il-quddies
U lejn il-knisja tara sejra n-nies.

Dak il-ħin tiegħi. Niġbor ħsibijieti
U niġbed qajla qajl lejn id-Dar t'Alla,
Mixħut f'riġlejn salib nistqarr dnubieti,
U 'l fuq, lejn Ġid is-sema, 'l qalbi ntella'.
Nilbes u nitla' fuq l-altar tal-ħniena
U nitlob għat-tajbin, nitlob għall-ħżiena.

X'ħin nerġa' lura lejn id-dwejra tiegħi
Dwejra nadifa bl-ogħna dawl imżejjna
Isellimli l-werżieq minn qalb il-friegħi
Tas-siġar, jew minn fuq il-ħajt ta' ġnejna,
Ġnejna, quddiemi, mingħajr ebda sura,
imneżża' minn kull ġmiel u minn kull ħdura.

Imbagħad nitrejjaq: O kemm tinżel bnina,
Il-loqma friska bla għaġla, bla ħsieb!
Drabi mirquma minn tislima rżina,
Drabi minn żjara ta' ġirien, jew ħbieb!
Imferrħa dejjem minn dehriet sajfija
Ta' baħar ikħal u ta' qlugħ bil-mija!

Kif jikber ftit il-jum, tibda mal-plajja
Il-ġewġa tal-għawwiema, rġiel u nisa,
Xbejbiet u żgħażagħ fl-isbaħ snin tal-ħajja
Max-xtut jixterdu kull fejn hemm ftit wisa',
Glejjeb ta' tfal bla biża' jesqu u jittarrfu.

Għandu l-baħar bħal seħer illi jferraħ
Il-qlub li għadhom ma ġarrbux in-niket,
U xi ftit lill-magħdura wkoll iserraħ,
Fejn tas-saħħa u tal-hena l-leħen siket,
Isejjaħ lil kulħadd, 'mma liż-żgħurija
Jgħidilha kliem ta' ħlewwa barranija.

Għandu mnejn il-għaliex kulħadd fil-baħar,
Isib ix-xbiha tal-qagħda ħsiebu,
Sew min fl-imħabba għandu biex jiftaħar,
Sew min minn qalbu ħassar isem ħbiebu,
Sew min għadu m'għażilx it-trejqa tiegħu,
U jfittex biss lil min jitliegħeb miegħu.

Lili togħġobni dik id-dehra, f'daqqa
Nistħajjel nara ta'ħajjitna 'l ġlieda,
F'ilma wieħed kulħadd, kulħadd ilaqqa'!
Ma' saħħa ta' dirgħajn qawwa ta' rieda,
U jirbaħ l-iżjed, meta l-ilma jmewweġ
Min l-aktar jagħraf dawn it-tnejn iżewweġ.

Filwaqt li l-baħar dawk il-qlub iħenni
U x-xtajta tidwi bil-għajjat tal-ħajja,
Jien ta' xi ktieb sabiħ il-qari ntenni,
Jew 'l hawn u 'l hinn bejn xemx u dell nitlajja,
Għaliex minn meta rsaqt lejn is-sittin
Il-baħar ma baqax miegħi ħanin.

Iżda bqajna ninġiebu, u dlonk nitkellmu,
Fuq xi ġrajja ta' żmien li qatt ma nsejna,
U jgħaddu jidħku minn ġo ħsiebi u jsellmu
Il-Mistra, il-Gżejjer, Għajn Tuffieħa, Il-Ġnejna,
Kif kienu jidħku quddiem l-għajnejn tiegħi
Meta żgħożiti kienet għadha miegħi.

Hekk mingħajr lehga ngħaddi ż-żmien bis-sliema
Sa kemm id-dell qasir jgħid *nofsinhar*,
Jonqos max-xtajta l-leħen tal-għawwiema,
Li jerġgħu qajla qajla lejn id-dar,
Taqa' bħal ħemda, ix-xemx tisreġ qalila,
Tweżaq l-urieżaq l-għanja twila twila.

Issa l-ħin illi waħda wara waħda
Id-dgħajjes t'Għawdex b'kull meħtieġ mgħobbija,
Bla ma tbeżżagħhom ta' l-irjieħ iċ-ċaħda,
Jgħaddu b'qawwa oħra minn tal-qlugħ mogħnija,
Jgħaddu ferrieħa donnhom dwieb ġerrejja,
U l-mewġ jirgħa w isul huma w għaddejjin.

Dlonk ħaristi nwettaq bi ħġieġ għadsi u ċara,
Tiġi f'għajnejja ta' kull dgħajsa s-sura,
U nitgħaxxaq mhux ftit kull meta nara
Passiġġieri u baħrin flimkien miġbura,
Wieħed jaħseb li jmexxi d-dgħajsa sewwa,
L-oħrajn jitħaddtu qishom ħbieb ta' ġewwa.

Iżda nitgħaxxaq iżjed meta l-fewġa,
Minn fomm il-majistral tonfoh qawwija,
U nara l-pruwa tkisser ras il-mewġa,
U tgħaddi fuqha donnha xi gawwija,
Ir-raxx itir, baħri b'diejh fuq sidru
Ipejjep sieket, u filwaqt li jidhru.

Minn wara l-Qawra, fuq il-miġra mwiegħra
Jiżfnu xi dgħajjes oħra, ħsiebi mkebbes,
Irodd it-triq ta' żminijiet imxiegħra,
Meta tajfitna kienet qalba twebbes
U turi ħiitha f'taqbidiet bla ħniena,
Ma' sibbien ħorox u fil-ġlied qalbiena.

Imm'issa, nisma' leħen, ma nafx sewwa,
Jekk hux amar jew talba, li jsejjaħli,
Inħalli l-beraħ u fis nidħol ġewwa,
Għaliex ...għalkemm is-sajf, l-ikel jiksaħli,
U jien tgħallimt li d-dar hemm l-isbaħ nuna,
Meta fehmiet u qlub jimxu għannuna.

Hekk jien fid-dar, nadifa bħal xammiema,
Li ma ġġegħelnix la nisthi u la niftaħar,
Inqassam l-ewwel nost tal-jum bis-sliema,
Fl-isbaħ xaqliba ta' San Pawl il-Baħar,
Ħieles mill-ħidma li tgħajjili ħsiebi,
Bogħod mit-tgeġwiġ tal-bliet u bogħod minn ħbiebi.

STAPLES
STATIONERY

Books, Toys, Cards, Gifts Decorations etc.....
.....At very reasonable prices.

St. Paul's Street, St. Paul's Bay Tel: 21 585795